

Malen of niet malen, That is the question.....

Analyse van Vincent: zou het dan toch weer zo zijn? Het is weer weekend en aan de isobaren te zien lijkt het er op dat er niet zo veel wind staat. Depressies over de Atlantische oceaan van zuid naar noord en Europa ligt onder een Hogedruk gebied dat de depressies op afstand houdt. Als je de lijnen volgt van de isobaren (rechtsom, of Haansom bij Hogedruk). dan kom je uit op een zuidelijke windrichting die lijkt te gaan ruimen naar zuid-zuidwest. Zoals altijd gaan we dat zien als we op de molen zijn. Over het algemeen zie je veel paarse lijnen die duiden op een front. Wat voor front? Nou, dat mogen jullie zeggen..

Het KNMI vindt er dit van: zaterdag trekken wolkenvelden over. Lokaal is wat (lichte) regen mogelijk. De maximumtemperatuur ligt rond 13 graden, op de Waddeneilanden blijft de temperatuur iets achter. De wind waait uit een overwegend zuidelijke richting en is zwak tot matig (Bron: KNMI).

Vragen over het huiswerk

Lezen H11: uitlezen

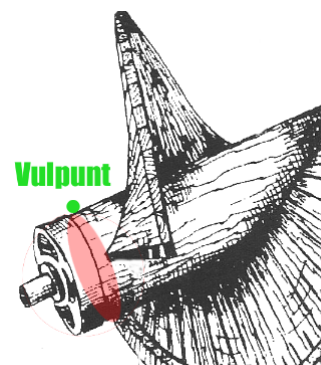
1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag toepassen, belast en onbelast?
2. Wat is een groot nadeel van een tonmolen?
3. Waar of niet: bij een tonmolen draait de vijzel rond en staat de ton stil.
4. Waarom komen de meeste vijzelmolens voor in Groningen, Friesland en Noord-Holland?
5. Wat is bij een molen met scheprad "de tasting"?
6. Van welk materiaal is een vijzel met spijkerband gemaakt?
7. Hoe bepaal je waar het vulpunt van een vijzel zit?
8. De molen van de Groote Polder heeft een houten vijzel. Die heeft een vervelend nadeel ten opzicht van een stalen vijzel – welk nadeel?
9. Een wachtdeur bij een schepradmolen scharniert meestal vertikaal. Hoe wordt voorkomen dat deze deur blijft openstaan als de molen stopt met malen?
10. Waarom wordt er meestal geen hangende wachtdeur gebruikt bij een schepradmolen?
11. Waarvoor dient de dubbele rij kammen die je soms bij de onderbonkelaar van een vijzelmolen ziet?
12. Waar zit het slagijzer, de spijkerband, de onderkroon met taats en de duig?
13. Hoe was het ook alweer? Er komt een donkere bui aandrijven en het lijkt erop dat hij binnen 10 minuten recht over komt. Wat ga je doen?
14. Wat is een molengang? Waarom komt deze in Groningen niet voor?
15. Waar dient een kroosrek voor?
16. Hoe kun je nog meer drijvend spul tegenhouden?
17. In het verleden was de poldermolenaar niet alleen molenaar maar vaak ook visser. Bij een molengang ving één visser het meeste. Wie was dat en hoe werd die oneerlijke situatie onderling opgelost?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H11: uitlezen

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag toepassen, belast en onbelast?
Onbelast vier lange half en belast vier vol
2. Wat is een groot nadeel van een tonmolen?
De ton kan niet zo heel groot worden, anders buigt hij door. Dat komt door het gewicht van het water wat in een grote tonmolen op de ton drukt.
3. Waar of niet: bij een tonmolen draait de vijzel rond en staat de ton stil.
Niet waar, bij een tonmolen (zoals een tjasker) draait de ton met de vijzel mee.
4. Waarom komen de meeste vijzelmolens voor in Groningen, Friesland en Noord-Holland?
De meeste vijzelmolens komen voor in Friesland, Groningen en Noord-Holland omdat in de twee noordelijke provincies pas later begonnen is met drooghouden van de polders en de vijzel al ingeburgerd was. In Noord-Holland zijn vrij veel schepradmolens vervijzeld om met minder molens toe te kunnen. In Zuid-Holland waren de polders minder diep en kon het scheprad het water wel aan.
5. Wat is bij een molen met scheprad "de tasting"?
De tasting is het aantal centimeters, dat het scheprad in het water steekt. De tasting lag vroeger tussen de 50 à 90 cm. Door peilverlagingen is de tasting bij oude windmolens vaak veel geringer geworden en kan de molen veel minder water verplaatsen dan vroeger. Soms zelfs helemaal niet meer, de tasting is dan nul.
6. Van welk materiaal is een vijzel met spijkerband gemaakt?
Hout.
7. Hoe bepaal je waar het vulpunt van een vijzel zit?
Het vulpunt van een vijzel zit altijd op dezelfde plek: onderaan de vijzelbalk, waar de duigen van de gangen beginnen. Trek daar een denkbeeldige cirkel (de rode ovaal) en het vulpunt ligt altijd op het hoogste punt van die cirkel (de groene punt).
8. De molen van de Groote Polder heeft een houten vijzel. Die heeft een vervelend nadeel ten opzicht van een stalen vijzel – welk nadeel?
Een houten vijzel kan doorbuigen als hij te lang in dezelfde positie staat en kan dan aanslijten in de vijzelkom.
9. Een wachtdeur bij een schepradmolen scharniert meestal vertikaal. Hoe wordt voorkomen dat deze deur blijft openstaan als de molen stopt met malen?
Aan de deur of op de krimp achter de deur wordt een klamp bevestigd zodat de deur niet helemaal open kan. Terugstromend water drukt de deur dan weer dicht.
10. Waarom wordt er meestal geen hangende wachtdeur gebruikt bij een schepradmolen?
Een hangende wachtdeur is vaak te zwaar om omhoog te drukken bij een scheprad. Een vijzel produceert veel meer water en kan daardoor meer druk uitoefenen en vaak ligt het stortebed van de vijzelmolen boven het boezempeil.

11. Waarvoor dient de dubbele rij kammen die je soms bij de onderbonkelaar van een vijzelmolen ziet?

Dit is voor licht en zwaar werk. De buitenrij is voor zwaar werk de binnenrij voor licht. De koningspil kan iets verschoven worden waardoor de onderbonkelaar de vijzel met twee verschillende snelheden kan aandrijven. Als de molen vrijloopt staat het waterwiel met de kammen precies tussen beide rijen kammen in.

12. Waar zit het slagijzer, de spijkerband, de onderkroon met taats en de duig?

Het slagijzer zit aan het begin van de schroefgang onder, de spijkerband loopt vanaf het slagijzer langs de schroefgang en houdt de duigen bij elkaar, de onderkroon met taats is het onderwater draaipunt en de duig is een onderdeel van de schroefgang.

13. Hoe was het ook alweer? Er komt een donkere bui aandrijven en het lijkt erop dat hij binnen 10 minuten recht over komt. Wat ga je doen?

Een donkere bui kan duiden op onweer en windstoten. Als je tijd genoeg hebt, afzeilen, roeketting en bliksembeveiliging erop en de teruglooppal. Bij te weinig tijd -NIET GOED OPGELET DUS - één zeil wegnemen en dit end boven zetten, teruglooppal bijzetten en roedeketting en bliksembeveiliging erop. Wachten tot het over is.

14. Wat is een molengang? Waarom komt deze in Groningen niet voor?

Een molengang is een serie molens die het water naar elkaar toe malen en zodoende steeds dieper kunnen uitslaan. Hij is eigenlijk alleen gebruikt bij de diepe droogmakerijen in Noord-Holland. In Groningen werd er pas veel later begonnen met droogmalen en toen was de vijzel al gebruikelijk. Veel schepradmolens zijn vervijzeld waardoor er minder hoefden te worden gebouwd.

15. Waar dient een kroosrek voor?

Het kroosrek dient voor het tegenhouden van takken en waterplanten die in de molentocht drijven, zodat ze niet in de vijzel of het scheprad komen en daar voor beschadigingen of vastlopen zorgen.

16. Hoe kun je nog meer drijvend spul tegenhouden?

Een drijvende balk voor het kroosrek doet wonderen voor drijvende flesjes en andere ongerechtigheden. Zo af en toe even naar de kant schuiven en het water blijft redelijk schoon.

17. In het verleden was de poldermolenaar niet alleen molenaar maar vaak ook visser. Bij een molengang ving één visser het meeste. Wie was dat en hoe werd die oneerlijke situatie onderling opgelost?

Meestal ving de onderste molenaar de meeste vis, paling werd met fuiken gevangen. Om geschillen hierover te voorkomen werd er meestal gedeeld in de winst. De visserij maakte soms meer dan 50 % van de verdienste van de poldermolenaar uit. (aanbevolen om eens van Bicker Caarten "Molenleven in Rijnland" te lezen. Een boek uit 1946 nog met dubbele klinkers en andere oude spelling.)

